

**Obvodný notársky úrad v Hrádku
1895 – 1945 (1950)**

Opis na úrovni fondu

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference kode	SK_1570_15118	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Obvodný notársky úrad v Hrádku	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1895 – 1945 (1950)	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit o description (quantity, bulk, or size)	9,22 bm (495 úradných kníh, 12 ks registratúrnych pomôcok, 8 ks indexov a 20 škatúl spisov)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Obvodný notársky úrad v Hrádku (Okolný notariát Hrádok, Okružný notariát Hrádok, Obvodný notariát Hrádok, Obvodné notárstvo Hrádok, Obvodný notársky úrad Hrádok)	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Úrad notára sa objavoval na najnižšom stupni verejnej správy a súčasne miestnej samosprávy v Uhorsku už v 13. storočí. Jeho postavenie bolo dlho vymedzené iba stoličnými štatútmi, kodifikoval ho až zákonný článok XVIII z roku 1871. Povinnosťou notára bolo viesť evidencie a spisovú agendu obcí, vypracovávať rozpočet a záverečný účet obcí a kontrolovať daňové priznania. Pôsobnosť, práva a povinnosti notára v obecnej samospráve sa rozšírili zákonným článkom č. XXII/1886 o obecnom zriadení. Najvyššou inštitúciou samosprávy v obciach bolo obecné zastupiteľstvo, výkonným	Dejiny správy pôvodcu

	<p>orgánom obecný výbor. Notár sa stal radcom obecného predstavenstva a mal dozor nad vykonávaním zákonov a nariadení v obciach.</p> <p>Úrad a pôsobnosť obecných a obvodných notárov bola po vzniku Československej republiky upravená zákonom č. 211/1920 Zb. z. a n. a nariadením vlády č. 383/1920 Zb. z. a n. Notári dostali právo veta a stali sa štátnymi úradníkmi a podľa zákona č. 243/1922 Zb. z. a n. sprostredkovali a zabezpečovali úlohy štátnej správy. Obecnú samosprávu vykonávala každá obec prostredníctvom obecného zastupiteľstva, obecnej rady a starostu, ktorí mali k dispozícii komisie, obecných úradníkov a ďalších zamestnancov.</p> <p>Obce rozhodovali o svojich vnútorných záležitostiach a mohli vydávať svoje štatúty, vykonávali uznesenia obecného zastupiteľstva, disponovali obecným majetkom, spravovali finančné hospodárstvo v rámci zákonov, starali sa o školy a iné obecné ústavy, vykonávali miestnu poľnú, požiarnu a bezpečnostnú políciu, starali sa o chudobných a i. Štátna správa patrila do kompetencie notára a jeho opatrenia v tejto oblasti boli obce a jej orgány povinné vykonať.</p> <p>V dôsledku obnovenia župného zriadenia na Slovensku prešla podľa zák. č. 190/1939 Sl. z. od 1. januára 1940 na obecné a obvodné notárske úrady veľká časť agendy, ktorú predtým vykonával okresný úrad.</p> <p>Reformu obecnej správy priniesol zákon č. 171/1943 Sl. z., ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1944. Novými inštitúciami obce boli obecné výbory a starostovia. Členom obecného výboru bol aj notár.</p> <p>K zániku všetkých obecných orgánov došlo zrušením obecných a obvodných notárskych úradov 7. apríla 1945. Právomoc, ktorú podľa dovtedy platných právnych noriem mali menované obecné výbory a starostovia, príp. notársky úrad, prešla podľa § 2 nar. č. 26/1945 Zb. nar. SNR na novozriadené národné výbory, ktoré v obvode svojej pôsobnosti prevzali vykonávanie všetkých verejných vecí.</p> <p>Po stránke územnej organizácie patrilo Obvodný notársky úrad v Hrádku do roku 1923 do Slúžnovského okresu Nové Mesto nad Váhom v Nitrianskej župe, a od roku 1923 - 1945 bol nadriadeným orgánom notariátu Okresný úrad v Novom Meste nad Váhom začlenený do Trenčianskej župy.</p> <p>Rok vzniku Obvodného notárskeho úradu v Hrádku sa nedá presne zistiť. V úradnom zázname z prieskumu spisového materiálu notárskeho úradu a spisovne MNV v Hrádku</p>	
--	---	--

		<p>zo dňa 29. 10. 1956 sa okresný archivár JUDr. Vojtech Tvrďý oprel o nepodloženú argumentáciu predsedu MNV, ktorý za rok vzniku notariátu v Hrádku uviedol rok 1870. Prvý zachovaný organizačný štatút obce pochádza síce až z roku 1906, ale o existencii a fungovaní úradu na konci 19. storočia nás fakticky presvedčajú zápisnice zo zasadnutia obecného zastupiteľstva z roku 1898.</p> <p>Do obvodu notárskeho úradu v Hrádku patrili obce Hrádok, Hôrka, Nová Lehota, Stará Lehota, Lúka, Modrová (Veľká Modrovka), Modrovka (Malá Modrovka). Obec Stará Lehota bola v rokoch 1919 – 1928 samostatná a jej súčasťou bola Nová Lehota. K obciam Hrádok, Hôrka, Nová Lehota a Stará Lehota patrili rozsiahle kopanice, ktorých počet a názvy sa menili.</p> <p>Podľa údajov prvého spracovateľa JUDr. Štefana Kormutha bol v roku 1890 obvodným notárom Anton Klučkovský, ktorý túto funkciu zastával až do roku 1901. Po ňom až do roku 1902 Ján Gočár a od roku 1902 do roku 1918 Michal Kovačovský. Po vzniku ČSR bol prvým notárom Karol Preis do roku 1923, potom Rudolf Rendl do roku 1929, Ľudovít Gašpar do roku 1938, Vojtech Turban do roku 1940, Vojtech Bunda do roku 1942, Anton Krchnávek do roku 1944 a Pavol Puhl až do zrušenia notárskych úradov v roku 1945.</p> <p>Funkciu richtára v roku 1890 zastával František Morgenstein až do roku 1898. Od 1898 do roku 1918 Pavel Masár, potom od roku 1918 do r. 1931 Koloman Opet, od r. 1931 do r. 1938 Filip Kutaj, od r. 1938 do r. 1940 Imrich Kováč a od r. 1940 až do r. 1945 opäť Filip Kutaj, na ktorého potom prešla aj funkcia vládneho komisára obce. Obvodný notársky úrad v Hrádku zaniká v roku 1945, keď sa mení na Obvodný úrad Miestneho národného výboru v Hrádku.</p>	
3.2.3.	Archival history	<p>Spisovú agendu prevzal po zániku Obvodného notárskeho úradu v Hrádku miestny národný výbor, ktorý časť umiestnil v úradných miestnostiach a časť na povale, kde bola v netriedenom, neusporiadanom, sypanom a znečistenom stave.</p> <p>Agenda notárskeho úradu sa nezachovala komplexne. O správe registratúry sa v archívnom fonde tohto úradu osobitné záznamy nezachovali. Fond bol 1. decembra 1963 prevzatý do Okresného archívu v Trenčíne, ktorý v tom čase sídlil v budove múzea na Mierovom námestí. Obsahoval 10 bm dokumentov z rokov 1896 – 1944. V opravnom údaji je uvedené, že boli prevzaté dokumenty z rokov 1898 - 1945 (1950).</p> <p>Ďalšia časť fondu v množstve 0,1 bm bola pri spracovaní iných fondov nájdená v depote</p>	Dejiny archívneho fondu

		<p>archívu v roku 2014. Ide o 21 ks kníh z rokov 1929 - 1942. Zatiaľ ostatnú časť fondu – matričnú agendu z r. 1895 – 1906 v množstve 0,4 bm - 6 ks kníh, prevzal archív v roku 2017.</p> <p>V roku 1967 pracovník okresného archívu JUDr. Štefan Kormuth fond usporiadal a vypracoval inventár. Na novom pracovisku ŠOKA v Trenčíne na Kožušníckej ulici č. 1 sa v rokoch 1986 - 1989 knihy usporadúvali, označovali a doplňovali do inventárov. Inventár Obvodného notárskeho úradu v Hrádku doplnila v roku 1989 vedúca odborná archivárka Viera Morišová. Archívny fond vtedy meral 10,4 bm uložených v 65 škatuliach v časovom rozpätí 1894 – 1945 (1950).</p> <p>V roku 2005 Ruth Černá vykonala revíziu fondu, vypracovala čistopis s úvodom a registrami. Úspornejším uložením do škatúl sa fond zúžil z pôvodných 10,4 bm na 9 bm. Knihu zápisníc rímskokatolíckej školy v Starej Lehote, ktorá bola najstaršou knihou fondu z rokov 1894 – 1909 vyčlenila zo správnych kníh a zaradila do nového fondu, čím sa časové rozpätie fondu zmenilo na ročníky 1898 – 1945 (1950).</p> <p>V roku 2014 Janka Štefaničáková doplnila do inventára formou dodatku dokumenty nájdené v depote z rokov 1929 – 1942 v súhrnnom množstve 0,1 bm.</p> <p>Po prevzatí matričných kníh v roku 2017 sa časový rozsah posunul do roku 1895, dodatky do inventára doplnila Janka Štefaničáková v roku 2019. Rozsah fondu je 9,22 bm.</p>	
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	<p>V zápisnici o prevzatí archívnych dokumentov Obvodného notárskeho úradu Hrádok do Okresného archívu Trenčín zo dňa 3. októbra 1963 sa uvádza, že odovzdávaný fond z rokov 1905 – 1945 meria asi 25 bm. V prírastkovej knihe je však pod č. 69 dňa 1. decembra 1963 zaznamenaná informácia o prevzatí 10 bm dokumentov z rokov 1896 – 1944. Neskôr bol údaj spresnený - dokumenty boli z rokov 1898 - 1945 (1950) – konkrétne 271 úradných kníh, 13 registratúrnych denníkov, 8 indexov a 25 škatúl spisov.</p> <p>Pod číslom 1542 je dňa 16. 12. 2014 v prírastkovej knihe zaznamenaný prírastok nájdený v depote archívu. Ide o 21 ks kníh (20 správnych a 1 účtovná kniha) obce Modrovka z rokov 1929-1942 v množstve 0,1 bm.</p> <p>Zatiaľ ostatnú časť fondu – matričnú agendu z r. 1895 – 1906 v množstve 0,4 bm, prevzal archív 7. 7. 2017 pod prírastkovým číslom 141/2017. Je to 6 ks kníh (preberací protokol č. SATN2-2017/001871-002 zo dňa 11. 07. 2017).</p>	Spôsoby získavania archívnych prírastkov

3.3.1.	Scope and contents	<p>Archívny fond Obvodný notársky úrad v Hrádku je prameňom k štúdiu dejín jednotlivých obcí, ktoré patrili do notárskeho úradu a tiež dejín správy samotného úradu. Pomerne dobre sa zachovali správne knihy, najstaršími zachovanými správnymi knihami sú zápisnice obecných zastupiteľstiev všetkých obcí obvodu pochádzajúcich z roku 1898. Obce ich neprerušovane viedli v jednom zväzku aj tri desaťročia.</p> <p>Z evidenčných kníh sú najstaršími matričné knihy od roku 1895 a najstaršia evidencia - Evidencia sirôt a tútorov pochádza z roku 1902. Dve evidencie (Evidencia vojnových poškodencov 1923-1945 (1950) a Evidencia spolkov, krúžkov a ústavov 1926-1945 (1948)) presahujú časový rozsah notárskeho úradu, ale pretože väčšina zápisov je z proveniencie notariátu, boli zaradené do tohto fondu.</p> <p>Agenda notárskeho úradu sa delila na prezidiálnu, administratívnu a priestupkovú. Z registratúrnych pomôcok sa zachovalo 11 kusov administratívnych protokolov z rokov 1929 – 1944 a 1 priestupkový protokol z rokov 1933 – 1940. K administratívnym protokolom sa zachovalo 8 kusov indexov od roku 1937 do roku 1944.</p> <p>Spisy sa zapisovali do protokolov chronologicko-numericky, viedli sa ku nim indexy. Z priestupkovej agendy sa zachoval len protokol, spisy sa nezachovali.</p> <p>Zo spisovej agendy, ktorá nemá kompletné ročníky, je v šiestich archívnych škatuliach prezidiálna agenda zachovaná od roku 1924 a administratívna v 14 škatuliach od roku 1906.</p> <p>Účtovný materiál sa kompletnejšie zachoval až od roku 1921, pretože v poprevratovom období sa vykonala skartácia maďarsky písaných dokumentov ešte priamo na úrade. Najstaršími dokumentmi sú kontrolné knihy obecných pokladníc zachované v Hrádku, Lúke a Modrovej z roku 1902. V jednom zväzku ich obce súvisle viedli až do roku 1915, 1916, resp. 1923.</p> <p>Z hľadiska využitia fondu pre bádateľov k poznaniu dejín jednotlivých obcí notariátu dokumenty oboznamujú s hospodárskymi a sociálnymi pomermi ich obyvateľov. Zápisnice obecného zastupiteľstva, obecnej rady, vládneho komisára a finančných komisií ilustrujú hospodárske, finančné a politické pomery v jednotlivých obciach obvodu notárskeho úradu.</p> <p>Prezidiálne písomnosti zachytávajú činnosť politických strán, boj proti fašizmu, vojne, nezamestnanosti, drahote a vykorisťovaniu. Nachádzajú sa tu správy o politickej, vojenskej a hospodárskej špionáži cudzích štátov, činnosti maďarskej iredenty. Nájdem</p>	Obsah a rozsah archívneho fondu
--------	--------------------	---	---------------------------------

		<p>tu protivojnové letáky KSČ, správy o zhromaždeniach ľudu a demonštráciách pracujúcich a oslavách 1. mája. Dokumentárnu hodnotu majú správy o odchode slovenských a poľských príslušníkov do španielskych légii, nachádza sa v nich aj zoznam nemeckej misie na Slovensku a údaje o drancovaní a nepriateľskej činnosti nemeckého vojska.</p> <p>Aj administratívna agenda má politický dosah. Obsahuje mnoho údajov o štrajkoch, zoznamoch nezamestnaných, mzdových bojoch poľnohospodárskych robotníkov, najímaní robotníkov do cudzích štátov, atď. Cenné sú tiež dokumenty o školských, kultúrnych, sociálnych, hospodárskych a majetkových pomeroch pričlenených obcí a ich obyvateľstva. Poskytujú údaje o roľníckej produkcii v obvode NÚ, o národnostnom a náboženskom rozvrstvení jeho obyvateľstva a riešení židovskej otázky. Z hľadiska politického sú dôležité spisy o vydržiavaní nemeckého vojska na Slovensku a o vyšetrovaní vojakov, ktorí opustili svoje posádky.</p> <p>Môžeme tu nájsť napríklad dokumenty k výstavbe škôl, úprave ľavého brehu rieky Váh, elektrifikácii a telefonizácii obcí, návrh na zlúčenie obcí Modrovka a Lúka v jednu obec, povinné dodávky, ceny potravín, údaje o zásobovaní obyvateľstva, zriadenie lekárskeho obvodu so sídlom v Lúke. Z hospodárskeho hľadiska sú dôležité zoznamy obchodníkov a živnostníkov, vyvlastňovanie bývalých židovských nehnuteľností, vyčíslenie škôd vzniknutých bojovými činmi ale i súpis škôd spôsobených povodňami na poľnohospodárskych kultúrach v roku 1931 v obvode NÚ či dokumenty o úprave lúčanského potoka a podobne.</p> <p>Bohatým materiálom sú tiež účtovné knihy, ktoré poukazujú na hospodárenie v obciach, účtovné, daňové a majetkové záležitosti.</p> <p>Písomnosti do roku 1918 sú písané v maďarskom jazyku.</p>	
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	<p>Informácie o vyradovaní počas existencie úradu sa nezachovali. V už spomenutom úradnom zázname z prieskumu správy registratúry z roku 1956 je údaj o zničení všetkých písomností v maďarskom jazyku v rokoch 1918 – 1919 a tiež o občasnom odovzdaní spisového materiálu bez výberu do zberu – naposledy v roku 1954. Pracovníci úradu boli zaviazaní vykonať vyradovacie konanie do konca roka 1956, aby fond zbavili „balastu“. Záznam o jeho vykonaní chýba.</p> <p>Prvý spracovateľ fondu Štefan Kormuth nezverejnil informáciu o vnútornom vyradení dokumentov. Ani pri zapracovaní dodatkov Vierou Morišovou nie je informácia</p>	Vyradovanie a hodnotenie

		o vnútornom vyradení dokumentov.	
3.3.3.	Accruals	Očakáva sa prevzatie matričnej agendy po uplynutí lehoty uloženia.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	<p>Z diplomatického hľadiska je fond usporiadaný do troch skupín. Prvá časť inventárnych zápisov zachytáva správne a evidenčné knihy, ktoré sú zoradené podľa obcí. Druhú časť inventárnych zápisov tvorí rozsiahly spisový materiál. Registratúrne pomôcky k úradným spisom pozostávajú z administratívnych protokolov a indexov a jedného priestupkového protokolu.</p> <p>Spisy sa delia na prezidiálne a administratívne. Účtovný materiál je zoradený podľa obcí a potom chronologicky. Inventár uzatvára dodatok správnych, evidenčných a jednej účtovnej knihy.</p> <p>Archívny fond je usporiadaný a sprístupnený inventárom v štruktúre:</p> <p>I. KNIHY</p> <p>A. Správne Hrádok Hôrka Nová Lehota Stará Lehota Lúka Modrovka Modrová</p> <p>B. Evidenčné Hrádok Hôrka Lúka Modrová Nová Lehota Stará Lehota</p> <p>II. SPISOVÝ MATERIÁL</p> <p>A. Registratúrne pomôcky a) administratívne b) priestupkové</p> <p>B. Spisy</p>	Spôsob usporiadania

		<p>a) prezidiálne b) administratívne</p> <p>III. ÚČTOVNÝ MATERIÁL Hrádok Hôrka Nová Lehota Stará Lehota Lúka Modrová Modrovka</p> <p>IV. DODATKY I. KNIHY A. Správne Modrovka B. Evidenčné</p> <p>III. ÚČTOVNÝ MATERIÁL Modrovka</p> <p>Inventárnou jednotkou pri knihách je jeden zväzok, pri prezidiálnych a administratívnych spisoch je ňou jeden ročník. Pri účtovnom materiáli je inventárnou jednotkou účtovný materiál vzniknutý v jednej obci za rok. Fond obsahuje 331 inventárnych jednotiek z rokov 1895 – 1945 (1950), 495 úradných kníh z rokov 1895 - 1945, 12 ks registratúrnych pomôcok z rokov 1929 - 1944, 8 ks indexov z rokov 1937 - 1944 a 20 škatúl spisov z rokov 1906 - 1945. Fond meria 9,22 bm.</p>	
3.4.1.	Conditions governing acces	prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovat' so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcii

3.4.3.	Language /scripts of material	maďarský, slovenský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	nepoškodený	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	Okresný archív v Trenčíne, Obvodný notársky úrad v Hrádku, 1898 – 1945, inventár, Štefan Kormuth, Trenčín 1967, evid. č. 896 Okresný archív v Trenčíne, Obvodný notársky úrad v Hrádku, 1894 – 1945 (1950), inventár, Štefan Kormuth, doplnila Viera Morišová, Trenčín 1989 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín, Obvodný notársky úrad v Hrádku, 1898 – 1945 (1950), inventár, Ruth Černá, Trenčín 2005, evid. č. 3712	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trenčíne, Kožušnícka 1, 911 05 Trenčín	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Informácie nie sú známe.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Služnovský úrad v Novom Meste nad Váhom, Okresný úrad v Novom Meste nad Váhom, Okresný národný výbor v Novom Meste nad Váhom, Obvodný úrad MNV v Hrádku	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publikation note	Informácie nie sú známe.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note		Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	Pozri 3.4.5. Inventár vypracoval JUDr. Štefan Kormuth, pracovník Okresného archívu v Trenčíne v roku 1967. Inventár doplnila v roku 1989 vedúca odborná archivárka Viera Morišová (Bernátová) a v roku 2005 bol inventár prepracovaný Ruth Černou, vypracovala registre a vyhotovila čistopis. Dodatky do aplikácie BACH doplnila v roku 2014 a 2019 Janka	Informácia o spracovateľovi a spracovaní

		Štefaničáková. Opis vyhotovila Mgr. Janka Štefaničáková v apríli 2019	
3.7.2.	Rules or conventions	Opis bol vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition a metodického pokynu na tvorbu opisov archívnych súborov podľa všeobecného medzinárodného štandardu pre archívny opis ISAD (G) č. SVS-OAR1-2017/002532.	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	03. 04. 2019	Dátum vyhotovenia opisu